

MAGYAR NÉP

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

évi	-----	160 L.
hármas évi	-----	90 L.
száma	-----	4 L.
Külföldre az évi előfizetés 250 L.		

Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS
Szerkesztő:
PETRES KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (volt Brassai-ucca) 5. szám
Megjelenik minden szombaton.

Egész éves előfizetés, ha előfizetését teljesen rendezte, ingyen megkapja gyönyörű könyvnaplárunkat és külön falinaptárunkat is.

HONISMERET.

SZENTGERICE.

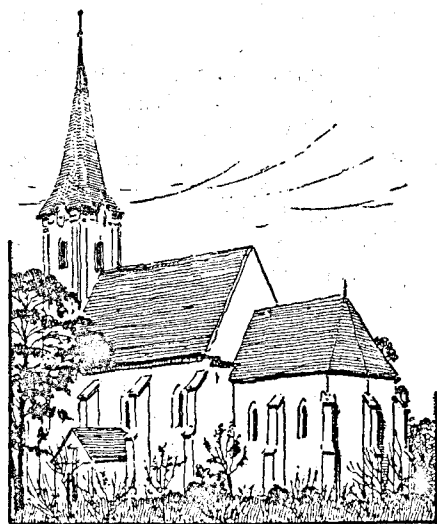
A népes Nyárad-völgy ott húzódik el Marosvásárhelytől keletre.

Erdélynek ez a legsűrűbben lakott területe s hozzátehetjük, hogy a legjobban megmivelt völgyölgye is. Az alig 70 kilométer hosszú fővölgyben és mellékpatakocskái mellett majdnem hetven falu helyezkedik el köztük van olyan, amelynek csak négyszáz hold határa van. A közép nagyságú határok 1500 hold körül járnak, a 2000 holdat csak néhány haladja meg s Szentháromság a három és félszer holdjával messze földön híres nagyhatáru község.

Szentgerice is itt 2500 holdal a nagyobb határu faluk közé tartozik. Lakói száma meghaladja az 1500 lelket s egyike a Nyáradmente legszebb és legvagyonosabb községeinek. — A nyáradvölgyi keskenyvágányu vasut a völgy közepén félkilométerre halad el előtte, míg maga a falu egy völgykatlanba és ennek lejtőire helyezkedett el. Két szépfekvésű, messzire látszó temploma magasra kiemelkedik tornyait. A falu háta mögött kitűnő szőlőhegyek több mint kétszáz holdas koszoruja áll s ez a község a vele szemellenben fekvő Backamada-rossal a Nyáradvölgy legtöbb és legjobb borát termeli s szép kertjei és szőlői sok jó gyümöl-

csét nemcsak maga fogyasztja, hanem bőven juttat belőle eladásra a csak 16 kilométerre fekvő Marosvásárhelynek is.

Ezeket a tulajdonságokat már Orbán Balázs, a Székelyföld nagynevű leírója kiemeli a szentgericei székely népről. Ő írta meg ebben a könyvében röviden a község multját is.

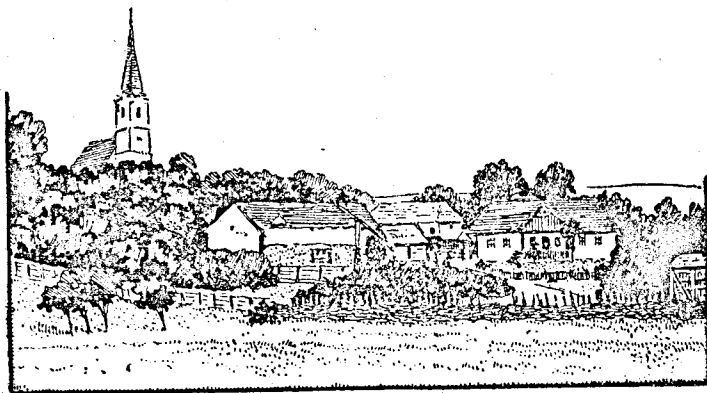
A szentgericei unitárius templom.

Ez a mult messzi évszázadokba fölnyulik sőt messzire az irott történelem előtti időkbe is. A Gyepűszeg árkanévü határrészben 1914. ben őssallatok csontmaradványait találták s velük egy az ősemberek által készített kvarc vakarót, mely azt mutatja, hogy itt már sok ezer év előtt is emberi élet folyt. Az itt talált mamuth-agyar a legnagyobb ilyenemű emléke az Erdélyi Múzeum ősrégészeti gyűjteményének.

Szentgericéről a legelső irott adatot akkorról ismerjük, midőn ezelőtt majdnem 600 évvel a Szentföld visszafoglalása költségeire az egész európai római katolikus papságot jövedelme egytizedelg megadóztatták. Akkor 1332—37-ig Erdélyt is bejárták a dézsmaszedő olasz papok s a fizető papságot följegyezték. Ez a jegyzék fennmaradt, nyomtatásban is megjelent s ebben találkozunk Sancta Gerecia és Sancta Gratia alakban négyszer a község nevével s 1332—34 ben Lőrincz, 1336 ban pedig Demeter nevü papjával.

A sajtóságos név sok találgatásra adott alkalmat. Voltak, akik pogány elnevezést sejtettek benne, mások a Szentlélek latinra fordított nevéből alakult magyar szónak gondolták. Amint azt a tudós Karácsonyi János püspök nem rég kiderítette, valószínűséggel a Szent Ferenc rendjének egy 1263-ban elhalt tudós és jámbor szentje nevével azonos. Ennek a Szent Gratianak vagy magyarosan Gerectának a lisztelejét a már 1316 előtt Marosvásárhelyen megtelepült Ferencrendiek vihették magukkal és terjeszthették el. Így szentleheték az akkor nagyon ismert szent tiszteletére a ma is fennálló hatszázados templomot. A védőszent neve az akkori szokás szerint a templomról a községre is átment és Szentgerice néven maradt reánk.

Az első említéstől aztán több mint kétszáz évig hallgat Szentgericéről a történelem. Csak akkor találkozunk újra a nevével, midőn már a reformáció Erdélyben is megindult. Vitenbergben 1549-ben egy Székely György nevü ifjut szentlelek föl lutheránus papságra, akiről ott följegyezték, hogy szülőhelyére, Zentgeritzd-ra ment haza papnak. Ké-

Szentgerice egyik részlete a református templommal.

sőbb, mikor 1567-ben a Székelyföld faluit adózó kapuk szerint összeírták, Szentgerice tizenkilenc kapu után fizette a 25 dénáros adót s Maros-szék faluiból akkor csak tíz volt népesebb adófizető. E tájban koronkai *Mihályffy* Tamás, egy hatalmas gazdag székely főember volt itt a főbirtokos s a halála után 1580-ban Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem az ő többi birtokával együtt szentgericei jószágát is *Kovacsóczy* István kancellárnak és öccsének, Jánosnak ajándékozta. Az ő megöletése (1595) után nem ismerjük birtoka további sorsát, de majdnem ebből az időből ismeretes Szentgerice hadköteles lakói névsora. Ezek közül csak az egyetlen *Rácz* János volt *lőfő*, azaz lőháton harcoló székely, — a többiek mind *szabadosok* vagyis olyanok voltak, akiknek ősei 1562-ben a János Zsigmond fejedelem ellen indított székely fölkelésben büntetésből kincstári jobbágságba jutottak s 1602-ben Báthory Zsigmondtól nyerték vissza újra szabadságukat. A névsorban a *Bedei, Bege, Boros, Csonka, Dobos, Gál, Gegesi, Hidegkúti, Jakab, Nagy, Patkós, Sándor, Szabó* és *Szöke* neveket találjuk. E családok egyrésze ma is ott él Szentgericén s közülök a *Jakab* és a *Gál* család a XVII. század folyamán (1649—1674) címeres nemességet kapott, a Hidegkútiak neve pedig *Kútira* rövidült. Viszont ezek helyett idők folytán beházasodás útján és másképpen új családok költöztek be.

A község népe a hitújítás mozgalmában úgy látszik, hogy Székely György papjával már 1549-ben a lutheránizmushoz csatlakozott, de a XVI. század folyamán unitárius lett s a régi, több mint hatszázados templom ma is az unitáriusok birtokában van. Azonban már a XVII. század óta van Szentgericének református egyházközsége is.

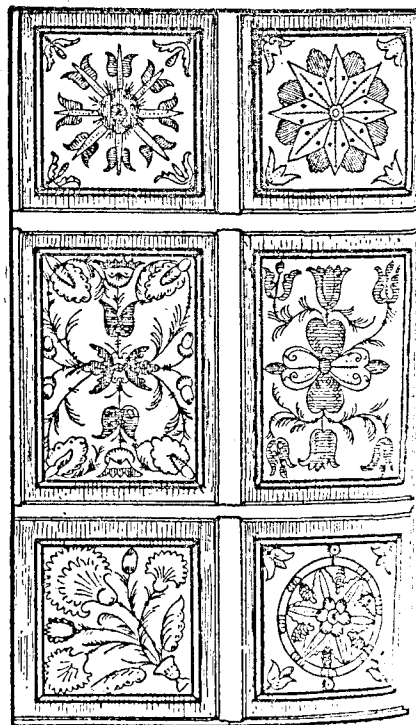
Az unitáriusoknak a XVII. század közepe óta ismert lelki vezetői közül *Kozma Mihály* és fia *Gergely* kiváló emléket hagytak maguk után. Az előbbi 1771-től 1798-ig, az utóbbi 1798-tól 1833-ig volt pap s kettőjük hatvan évnél további működése áldásos nevelőhatást gyakorolt népükre. *Kozma Mihály* mint rendtartó, szervező tehetség és mint egyházi író egyaránt kiváló volt. Dolgozott egyháza történetén s ezenkívül írt 12 kötet egyházibeszédet s könyörgést és verseket is. Fia *Gergely* Kazinczy Ferencsel levelezett s egyházi művein kívül szindarabokat fordított magyarra. Utánuk majdnem félszázadig (1836—82) *Farkas* György esperes, egy közbecsülésben élt kitűnő és tekintélyes kormányzó és nevelő pap állott az egyház élén, akit ismét a buzgó és lelkiismeretes *Ürmösi* Kálmán majdnem ugyanily hosszú ideig követett (1882—1913). Ezek s a multban főleg a *Boros, Cseh, Gál, Szabó, Iszlai* és *Jakab* családokból választott megfelelő gondnokok lelki és anyagi építő munkája virágoztatta fel egyházközségüket. Tanítói közül külön ki kell emelnünk *Tiboldi* Istvánt, nemcsak azért, mert negyedszázadig (1819—44) töltötte be dicséretesen tanítói székét, hanem azért is, mert mint adoma- és népdalgyűjtő s író is kitűnő embere volt egyházának és székely fajtájának.

A református egyházközség a XVIII. század második felében, főleg azóta erősödött önállóvá, mióta Apafi Mihály fejedelem 1687-ben a református pap fizetéséhez évi kőso adománnyal járult. Papjai közül a mult százévből *Nagy* Mózes 45 évi működése (1854—1900) hagyott áldásos nyomokat. Az ő idejében épült a reformátusok templomtornya, a református iskolahelyiség és tanítói ház, melyek az iskola 1896-i államosítása után is emlékei egy építő lélek buzgalmának.

Mindkét egyházközség temploma festői fekvésű. Az unitárius templom még a régi, középkori épület, a csucsíves izlés kezdő korából, az 1200-as évek végéről, vagy az 1300-as évek legelejéről. Falain falfestmények nyomai maradtak, melyek a sokszori meszelés áldozatai lettek. Van azonban a templomnak most is egy jelentékeny és érdekes művészeti emléke: 1670-ben újított diszes festett mennyezete, mely egy székely asztalos: *Kozma* Mihály műve; — ugyanazé, aki egy társával két évvel azelőtt a hasonló nyáradszentmártoni mennyezetet festette. A torony utólag 1791—93-ban épült. E templomban az unitáriusok 1672-ben, 1696-ban, 1716-ban, 1756-ban, 1789-ben és 1865-ben zsinatot tartottak. Ezek közül az 1672. július elején tartott zsinaton a tanítás érdekében azt az érdekes határozatot hozták, hogy néhány módosabb és népesebb egyházközség iskolájában csak női tanító mestert tartanak, hogy azt családi gondok ne zavarják s egészen hiányosságok élhessenek.

A hasonlóan szép fekvésű református templom már sokkal fiatalabb bár szintén nem mai, hanem százados épület.

Legújabb, csinos, tágas épülete a *Jakab Elek kultúrház*, — melyet az év október elején nagy ünnepségek

Az unitárius templom mennyezet-festménye.

kel avattak föl, — Szentgerice leg-nagyobb szülőtte e lelkes és dolgozó székely történetíró nevét viseli. *Jakab*

Elek értékes és sokoldalú munkássága és tüzes alkotó lelke valóban megérdemelte, hogy szülőföldje egy ilyen szép állandó emlékekkel tisztelje meg. Ez az emlék nemcsak Jakab

Elek, hanem Szentgerice dicsőségét is hirdeti, mert a melyik község ilyen példaadóan megbecsüli legnagyobb fia emlékét, az magát is megbecsüli vele.
Kelemen Lajos.

Nem nyugszunk bele!

A kormány magatartása németajku testvéreinket is nagyon elkeseríti. — Ők is ugyanolyan egyezményt kötöttek a választások előtt, mint mi és ők is éppen úgy csalódtak reményeikben, mint mi. Sőt őket a csalódás tán még keserűbben érinti, mint minket, mert az előző években sok mindent sikerült nekik ügyes taktikázásuk révén elérniök.

A vezetők ott is érzik annak a félszeg helyzetnek a nyomását, amelyet a nem teljesült remények, a be nem váltott ígéretek jelentenek. A svábok egyik vezére, Blaskovics Ferenc tűzes-
tárgy cikkben hívja föl mostan a német politikusokat, hogy tartsanak népgyűléseket és tartsák föl a nép előtt, hogy az Averescu-kormány hogyan sáfárodik az ország dolgaival, beváltotta-e a választási egyezményt vagy nem, mi jót vagy mi rosszat lehet még ettől a kormánytól várni? Kifejezésre kell juttatni — írja — azokat a panaszokat, amelyek a kisebbségek felkeltésére alkalmasak, meg kell mutatni a kormánynak, hogy nem a képviselők és szenátorok elégedetlenségéről van szó, hanem a nép végső elkeseredéséről.

A svábok vezére mindjárt fel is sorakoztat egy csomó panaszt a mai helyzet ellen.

A pénzhiány — írja — elviselhetetlen! Mezőgazdasági terményeinknek nincsen ára és a legalacsonyabb áron sincsen vevője. Ennek az az oka, mert a kormány semmit sem javított a liberálisok hitvány gazdasági politikáján.

A népnek követelnie kell,

hogy a kormány szabadítsa föl a kivitelt és annak lebonyolításához adjon vaggonokat. Szaporítani kell a fizető eszközöket. Meg kell engednie a kormánynak, hogy egyesek és testületek külföldi kölcsönöket vegyenek föl s azokat ingatlanokra betáblázhassák.

Tiltakoznia kell a népnek az ellen, hogy anyanyelvének használatát még az önkormányzati testületekben sem engedik meg!

Az oktatás kérdéseiben még mindig az elnyomás szelleme uralkodik. „A világba kell kiáltanunk, hogy soha, de sohasem nyugszunk bele polgári szabadságunk és jogegyenlőségünk sérelmeibe!”

Például micsoda arculcsapása a hitszabadságnak, hogy az orthodox kormány akarja meghatározni: melyik katolikus lelkész végezhet hitoktatást és melyik nem?!

*

Ime, ilyen részleteket válogat ki a megfontolt és államhű svábok vezére a kormányzat ellen fölgyűlt panaszok özönéből!

Mindjárt megállapítjuk, hogy ezeket a panaszokat mi is osztjuk és a sürgős orvoslást mi is követeljük. A gyergyószentmiklósi gyűlést ez a szellem hatotta át és a kérdések — megoldatlan voltukban — azóta is tovább izgatják közéletünket.

Népgyűlések tartásának gondolata egyelőre nem vetődött föl politikusaink tárgyalásain. Ennek oka, hogy a gyergyói gyűlés elég érthetően és hathatósan kifejezésre juttatta a magyarság hangulatát és felfogását, másfelől meg az, hogy vezetünk

még mindig biznak a kormány jobb belátásában.

A román lapok — kivált az ellenzékiek — arról írnak mostan, hogy a magyarok és németek szövetkeztek követeléseik megvalósítására.

Szövetkezésről természetesen nincsen szó, annál inkább szó van belső egyetértésről, közös eljárásokról. Abban mindenestre egyetértünk, hogy nemzeti létünk eltírásába nem nyugszunk bele. (G.)

KÜLFÖLD

Ujabb merénylet Mussolini ellen. Bolognában megint merényletet követtek el Olaszország miniszterelnöke, a ducse (a. m. herceg) ellen. Fascista gyűlésen járt ebben a szép felsőolaszországi városban, felülzelve ismét százezerszámra megjelent híveit s már távozóban volt a városból, mikor a merénylet érie. Rövid egymásutánban két revolverlövés hangzott el. Ezek közül az első lelépte Mussolini melléről egyik érdemrendjét, a másik a levegőbe ment el. Mussolini rögtön felállott autójában, így mutatva meg, hogy sértetlen. A merénylet pedig megrohanta az utcát szegélyező tömeg s néhány pillanat alatt végzett vele. Teljesen felismerhetetlenné vált a teste. Huszonnégy tör- és szuronydöfés járta át s azonkívül is össze volt zúzva. Csak a ruhájáról ismerte fel atyja s így jöttek rá, hogy Zamboni nevű nyomdászinas volt a merénylet, mindössze 15 éves. Ebből a nagyon fiatal korból arra következtetnek, hogy csak másoknak volt az eszköze. Ez egészen nyilvánvalónak is látszik, hiszen ilyen gyermek önmaga képtelen is politikai merénylet elkövetésére. Egész Olaszországot határtalan izgalom fogta el a veszedelem hírére, mely bálványozott kedvencét fenyegette. Nagy tüntetéseket rendeztek mellette országszerte, ezek azután a nem fascista szervezetek és újságok megrohanásával végződtek s nagy rombolásokkal. A kormány egész sereg ellenzéki lapot tiltott be és betiltotta a déltiroli németek valamennyi újságját. Híresztelték azt is, hogy a merényletet Délfranciaországban szervezték és onnan irányították. Ezért a hátáron az olasz

fascisták visszakényszerítettek egy Délfranciaországból érkezett vonatot. Maga Mussolini alig egy órával a meghiusult merénylet után nagy beszédet mondott s megint arra utalt, amire eddig minden ilyen esetben. Azt mondta, hogy ő tudja, hogy baleset nem érheti, mert még nem fejezte be küldetését. Kétségtelen, hogy Mussolini meg sem becsülhető nagy szolgálatokat tett máris hazájának s rövid idő alatt elérte óriási sikerei kelhették azt a meggyőződését, hogy isteni küldetése van. De éppen ezért volna végzetes, ha ellenzőinek elkeseredett gyűlölete egyszer mégis elejtené, mert utódja nincs, aki ura lehessen az ilyen esetekben keletkező kavarodásnak.

Győzni fog az angol kormány. Az angliai bányásztrájk már vége felé közeledik. Koronként ugyan bejárják a világot kósza hírek erről, hogy az angol szénbányák állapota kétségbeejtő. Ezzel szemben azonban a való helyzet az, hogy a munkások legnagyobb része már munkába állott és a háztartások hetenként két mázsa kőszénnek kapnak az eddigi egy helyet s az ipari üzemek szénellátása zavartalan. Baldwin miniszterelnök kijelentette azt is, hogy a sztrájk folytán felnövekedett állami kiadásokra tekintettel már nem lehet szó a munkaidő meghosszabbításának elkerüléséről, sem pedig a bányák szocializálásáról. Így az angol kormány szilárdsága az angol társadalom állandó támogatása mellett elposványosította s megszüntette azt a sztrájkot, mely a világ gazdasági rendjének megváltoztatására óriási erővel és felkészültséggel indult meg ezelőtt egy jó félévvel.

Előkészület az elnökválasztásra. Természetesen az Egyesült Államokról van szó, ahol most folytak le a szenátusi és parlamenti választások a mandátumnak törvényszerűen lejárt harmad résznek betöltésére. Az ily módon felújított országgyűlés fogja — két év múltán — a megüresedő elnöki állást betölteni. Az eredmény azonban nem egészen tisztá. A szenátusba 27 szenátort demokraták, 48-at köztársasági programmal választottak be. Ezekon felül még bejutott néhány haladó párti szenátor is. Ebben a tekintetben a helyzet nem bizonyos még, bár úgy ítéli meg, hogy a republikánus Coolidge, mostani elnök el fog bukni, mert a haladó párt rendszeren a demokratákkal szavaz. Érdekesebb a választásoknak a szesztilalommal kapcsolatos eredménye. Ez az, hogy a „szárazok”, vagyis

a -tejes szesztilalom hívei nagy kisebbségben maradtak. Így aztán rövid idő csak és Amerika ismét megnyílik a szesznek, olyan mértékben, mint az öreg Európa.

Magyar dolgok. A magyar nemzetgyűlés külügyi bizottságában Walkó külügyminiszter most tartotta meg szokásos évi előterjesztését az ország külügyi helyzetéről. Eszerint az ország eddigi elszigeteltsége lényegesen enyhült. *Javult a viszony Romániával*, de főként Szerbiával, mellyel a gazdasági megállapodások létrejövetele után, most már a fiumei kikötőhöz való összeköttetés engedélyezése iránt folytat Magyarország eredményesnek ígérkező tárgyalást. Amint ismeretes, Szerbia felajánlotta Magyarországnak a spalatói kikötőt. Ez azonban nagyon messze van s maga a kikötő alig van kiépítve. Ezért inkább Olaszországnak Fiuméra vonatkozó ajánlatát fogadta el a magyar kormány. De, mert ide csak szerb területen keresztül lehet eljutni, azért a szerb kormánnyal való megállapodásra is szükség van.

A magyar nemzetgyűlésben különben tovább folyik a főrendiházi javaslat vitája. Ennek során Bethlen miniszterelnök is felszólalt és megcáfolta azokat a híreket, amelyek azt rebesgették, hogy Magyarország Romániával királyközösségbe (personalis unióba) akar lépni.

Budapest tanácsát a választások befejeztével teljesen újjáalakították, úgy azonban, hogy mindenütt a kereszténypolgári pártok régi emberei juthattak be. Ezt a liberális párt vezetői a szociálisták erőszakosságának tulajdonítják s ezért ki is léptek a velük együtt megszervezett ellenzéki egyesülésből. Ez pedig a keresztény polgári párt teljes győzelmét jelenti.

H I R E K

Püspökök köruton. *Sulyok* István, a Királyhágó-melléki református egyházkerület püspöke e hó első napjaiban látogatást tett Szatmáron. A nagy magyar város két virágzó református egyháza már hetek óta készült a püspök fogadására s így az lelkes ünnepek között zajlott le. *Makkay* Sándor, az erdélyi reformátusok püspöke, a székelyföldi iskolákat és egyéb intézményeket látogatta meg a múlt hetekben. A püspököt mind a városok, mind a falvak népe nagy szeretettel ünnepelte főpásztori körutján.

Halottak napja. A halottak emlékeztét az erdélyi magyarság az idén is nagy melegséggel ünnepelte meg. A mai küzdelmes időkben jól esik azokra gondolnunk, akik munkás életük, alkotásaik gyümölcseit hagyták ránk örökségül. Emlékezésünk egyúttal erőgyűjtést jelent a földi harc becsületes megvívására s nemis hagyományaink, drága lelki örökségeink megőrzésére.

Ingyenes naptáraink. Pontos előfizetőink az idén is ingyen kapják meg az Erdélyi Magyar Naptárt. Az év vége közeledik, tisztelettel kérjük kedves olvasóinkat, siessenek tartozásaikat kiegyenlíteni, hogy a naptárak szétküldését zavar és hiány nélkül irányozhassuk elé. Egyúttal megismételjük azon szives kérésünket, hogy a laphoz mellékelt levelező-lapot minden jóakaratu olvasónk használja fel új előfizetők bejelentésére.

Kedvezményes jegy vak hadirokkantak kísérőinek. A vasúti vezérigazgatóság rendelete értelmében a vak hadirokkantak kísérői is 75 százalékos utazási kedvezményben részesülnek, ha a vakok igazolványaiban külön töl van tüntetve, hogy utazás alkalmával kísérőre szorultnak.

Féláru kedvezmény budapesti kiállításra. A Baromfitenyésztők Országos Egyesülete Budapesti folyó évi november 19. és 22. között *nemzetközi* baromfikiállítást rendez. Kiállítható minden haszon- és díszbaromfi fajta, galamb és házinyúl. A fentemlített egyesület által rendezendő baromfikiállítás megtekintésére a Budapestre utazó idegen állampolgárok, akik érvényes utazási

vannak ellátva és ezenkívül az egyesület által lebélyezett 50 százalékos menetdíjkezdvményre jogosító vasúti igazolványt is mutatnak fel, folyó évi november hó 18-tól 22-ig terjedő időben vizum nélkül, a vizum utólagos megváltásának kötelezettsége mellett léphetik át a határt. A vásárt látogatók, akik féláru kedvezményes menetjegy váltására jogosító igazolványt kapnak és ezt a kiállításon a kiállítási bélyegzővel lebélyegeztetik s után a külügyminisztérium utlevélosztályában jelentkeznek, — az utólagos vizumot 50 százalékos kedvezménnyel kaphatják.

Kötelezővé teszik a telekkönyvi intézményt. Az utolsó öt évben birtokok cseréltek gazdát, az ingatlanok többszörösen változtatták telekkönyvi helyzetüket, anélkül hogy ennek valahol nyoma lett volna. A telekkönyvek javítása helyett a liberális kormány visszalépése előtt egyszerűen törölte a telekkönyvi intézmény fentartására előirányzott költségvetési tételt. Ez ellen tiltakozott az ország egész közvéleménye, de a tiltakozás hosszú ideig eredménytelen maradt. Most örvendetes fordulat állott be az ügyben, amennyiben a hivatalos lap közli az igazságügyminiszternek azt a rendeletét, mely kötelezővé teszi a telekkönyvi intézmény bevezetését az egész országban, tehát a Regátban is, ahol a telekkönyv intézménye eddig ismeretlen fogalom volt. A felállítás költségeit a kormány rendkívüli hitelből fogja fedezni.

Uj terheket kell vállalni. A kormány tagjai összeállították a kimutatásokat arról, hogy mennyi pénzre van szükség az egyes minisztériumok kiadásainak fedezésére. A bejelentett igénylések 5 ezer millió lejre haladják túl az eddigi költségvetést. A pénzügyminiszter ezt a különbözetet az adók emeléséből akarja bevenni. Elhatározták, hogy új adókat léptetnek éleibe és első sorban felemelik a lakbéradót és a házadót, valamint a földadót is. A forgalmi adót másik adóval helyettesítik. Lényegesen emelik a fogyasztási adót és az összes indirekt adókat, azonkívül új törvényt hoznak a globális adó emeléséről is. A költségvetés megtárgyalása során azt is elhatározták, hogy a képviselők és szenátorok napidiját az eddigi 500 lejről 1000 lejre, rendes fizetését 2000 lejről 6000 lejre emelik föl.

A marosvásárhelyi cukorgyár arra kéri igen tisztelt répatermelőit, hogy ingyen répaszelet járandóságukat répafeldolgozási üzeme alatt okvetlenül vegyék át, mert így megtakarítják a be és kivermeléssel, valamint waggonba rakással járó költségeket, amelyekért, ha járandóságukat bevermelt szeletekből kellene a gyárnak kiszolgáltatnia, métermázsánként 3 Leut fog számlázni, illetve csak azon termelők járandóságát fogja bevermelt szeletekből kiszolgáltatni, kik ezen költségek viselését magukra vállalják és erről a gyárat levélben értesítik. Üzemzárta után vasuton elszállítandó szeletnél még további költség is fel fog merülni, amennyiben a gyár saját mozdonya akkor üzemen kívül lévén, a meg rakott kocsikat a gyártelepről a vas-

út vontatja ki és ezért vasúti kocsi-ként 125 leit számít fel a rendes fuvardíjon és egyéb illetékeken kívül. Ezenkívül általánosan ismeretes, hogy a répaszelet a bevermeléssel mintegy 30—35 százalék súlyvesztést szenved, mit a szelet kiadásnál kénytelen a gyár szintén figyelembe venni és a nyers szelet helyett 30 százalékkal kevesebb bevermelt szeletet ad ki, különben a termelők egy részének járandóságát egyáltalában nem tudja kiszolgáltatni. Végül közli a gyár, hogy répafeldolgozási üzemet előreláthatóan december hó 10-én befejezi.

Kántorok második hangversenye Csik-szentkirályon nov. 21-en d. u. 3 órakor lesz megartva a következő programmal: 1. Karének Szt. Ceciliáról. Énekl. a kántorok kora, 2. Ave Maria Pozorszkytól. Énekl. és orgonán kíséri Székely Endre

Tizezrek romlása.

A Székelyföld tuláradó népfölöslege a háboru előtt is szívesen özönlött a regát városába. A békekötés óta óriási mértékűt öltött ez az elvándorlás. Hiteles megállapítások szerint csupán Bukarestben 90 ezer magyar cselédleány szolgál, de a regátii magyar szolgáltók száma meghaladja a 150 ezret. Ezeknek a cselédeknek nagyon bizonytalan a sorsa attól a perctől fogva, amint valahová elhelyeződnek.

Kányádi Lajos bukaresti református lelkész a Brassói Lapok tudósítójának a következőképen nyilatkozik a regátii magyar cselédek helyzetéről:

— Bukarestben nincsen ugyszólván haz, ahol ne találánk néhány magyar szolgálóleányt. Valamennyien Erdélyből kerülnek fel fiatalon és tapasztalatok nélkül és nem sok kivétellel végigjárják a teljes elzúllás útját. Az első szomorú állomás, hogy anyanyelvüket rendkívül könnyen elfelejtik. Ezzel természetesen egy csomó egyéb erkölcsi romlás jár a leánykereskedelem szinte játszva találja meg őket. Ezeknek a szegény cselédeknek a tízezeivel senki a világon nem törődik, minden védelem nélkül ki vannak szolgáltatva soruknak. S az sem nagy vigasztalás, hogy jórésztük „szolgálatban” van. Rendkívül sok adatunk van arról, hogy a bukaresti szolgálat ugyancsak vigasztalan valami. Bizonyára valamivel nagyobb a bér, mint másutt. De viszont százával akadnak, akik hónapokon, esztendőkn át bér nélkül szolgálnak. Valóságos modern

rabszolgatartás ez! A védtelen cseléd nem tudja elhagyni helyét, mert gazdája befolyásos, jóviszonyban van a hatóságokkal és rendőrséggel. A régi komédia: ha itt maradsz nem kapsz fizetést, ha elmegy, loptál, börtön... stb... stb...

— A segítségnek két módja is lenne. Először Erdélyben induljon meg egy hatalmas, felvilágosító munka, mely szülőknek és leányoknak egyaránt adja tudtára, hogy a Bukarestbe kerülő cselédség 60—70 százaléka menthetetlenül elzúllik.

— Másodszor: főképen az egyházaknak egyháztársadalmi uton cselédvédelmet kellene szervezniök. A baj ott van, hogy az egyházaknak semmiféle helyiség nem áll rendelkezésükre, a ref. egyháznak pl. egyetlen irodája van, amely mindenre szolgál: ifjúsági köröknek, dalegyesületeknek, presbiteri gyűléseknek s emellett olyan kicsi, hogy husz ember alig fér bele. Ezenkívül nincsen anyagi erőnk ahhoz, hogy megfelelő munkaerőket tarthassunk. Az erdélyi közönség volna arra hivatva, hogy minden olyan faluban, ahonnan a cselédek beözönlönek, társadalmi mozgalmat indítson a célból, hogy Bukarestben ilyen cselédmisszió létesülhessen. Különben a magyar cselédség elzúllását nem lehet fentartani.

*

Ezer gondunk és bajunk között riadt szívvel kell tudomást vennünk erről a veszedelemről is. Hol vannak a próféták, akik utját állják népünk romlásának?

nagykászoni k. tanító. 3. Cselló sólot játszik Bállnt Ákos gyergyószentmiklósi k. tanító, orgonán kíséri Szántó Ádám gyergyóújfalvi k. tanító. 4. Énekdüett. Előadja Rácz Lajos csikszentmiklósi Sándor Zsigmond szépvízi kántorok. 5. Orgonajáték előadja György Endre csikszentmártoni k. tanító. 6. Isten magas fenykőrdőből régi egyh. ének. Énekl. Péterfy László madarasi k. tanító orgonán kíséri Bara Ignác szenttamási kántor. 7. Karének. Előadva a szentkirályi vegyeskar által. 8. Énekdüett P. Raph-tól. Énekl. Székely Endre és Róth Márton nagykászoni kántorok. 9. Orgonajáték. Előadva Sándor Zsigmond szépvízi kántor által. 10. Oltári szentségről énekel Rigó István csikszeredai kántor. 11. Hígyj, remélj, szeress, Léyl Edétől. Énekl. Szántó Ádám gyergyóújfalvi k. tanító, orgonán kíséri Bállnt Ákos gyergyószentmiklósi k. tanító. 12. Üdvözlégy Mária Hoós Jánostól mély kürt szóló, ját-sza Bara Ignác csikszenttamási kántor, orgonán kíséri Szász József karcfalvi kántor. 13. Örök királynéja Szepessy Lászlótól. Zeneítve Kontor Elek által. Énekl. Szabó Elek csikszentkirályi k. tanító. 14. Pappal Hymnus. Mindazok, kik a közvacsorán részt óhajtanak venni sziveskedjenek Szabó Elek csikszentkirályi k. tanítót levelezőlapon értesíteni.

MEZŐGAZDASÁG.

Tiszta magtár: tiszta gabona.

Irta: Kadocsa Gyula.

Amíg a gabona a cséplőgép dobjába kerül, a gazda lelkét a kétség és remény állandóan hányja-vevi. Az időjárás szeszélye, a különféle állati és növényi kártevők tiikos támadása miatt a legutolsó pillanatig sem lehet biztos abban, hogy amit vetett, ami kikelt s ami bízattól fog fejlődik, az kasza alá is érik. Ha minden jól ment, a gabona a zsákba s abból végül a magtárba kerül. A veszedelemnek azonban még ott sincs vége: a gabonát meglepheti a *zsizsik* vagy a *moly*, avagy minakettő együtt.

Ez alkalommal a gabonának magtári megvédéséről óhajtanék néhány szót ejteni.

Az új gabonát *tiszta magtár* várja. Minden maghulladékot, szemetet gondosan seperjünk ki. A zúgokat, lépcső-aljakat, vakablakokat, oszlopok alját, falburkolat belsejét, padlók és gerendák repedéseit, melyek mindmennyi kedvelt fészkei a zsizsiknek és gabonamolynak, tisztítsuk ki, alkalmas szerszámmal kaparjuk ki, hogy az odapergett magnak egy szeme se maradjon ott elrejtözve. Söpredéket, rostaalját ocsút még rövid ideig se hagyjunk a magtárban, hanem vagy égessük el, vagy vessük a trágyalébe vagy azonnal

etessük fel baromfival. A kispert, kitisztított magtár minden részét, repedését — legyen az a falon, falburkolaton, gerendán, padlón — tapasztjuk be olyan anyaggal, amely fele részben jól gyúrható agyagból áll. A tapasztás előtt nedvesítsük meg a betapasztandó helyeit, hogy az anyag jobban megtapadjon.

Ha a magtár sohasem ürülhet ki teljesen, mert állandóan tartunk benne gabonát, a takarítást részletekben végezzük el, ahogy azt a viszonyok megengedik. Mindenesetre azonban úgy osszuk be a munkát, hogy az egész magtár havonként legalább egyszer alapos takarítás alá kerüljön.

A magtárban fekvő gabonát gyakorta *lapdtoljuk át*, hetenként legalább egyszer, mert ezzel nemcsak a gabona szellőztetését s így a dohosodástól való megvédését érhetjük el, hanem a két legfontosabb magtári ellenségnek: a gabonazsi zsiknek és gabonamolynak elszaporodását is nagyban gátoljuk. Ennek a lapdtolásnak különös jelentősége van júliusban és szeptemberben, amikor az újelésű gabonazsizsik rajzik, továbbá tavasszal, mikor a gabonamoly s újból a gabonazsizsik rajzik és petéit a gabonára rakja.

Legyen gondunk a magtár *szellőztetésére* is, mert a friss levegő s a világosság ellensége a zsizsiknek s a molynak. A magtár ablakait lássuk el sűrűszövetű szúnyoghálóval, hogy a gabonamolynak kívülről behatolását megakadályozzuk. A gabonamoly májustól júliusig rajzik s akkor idegen helyről, kívülről is berepülhet magtárunkba. Ha szúnyogháló nincsen magtárainkon a moly rajzása idején, tehát májustól júliusig, éjjelre az ablakokat feltétlenül zárjuk be. Nappal nyitva tarthatjuk, mert a moly este repül csak. Azontúl nyitva tarthatjuk nappal is az ablakokat. A zsizsik nem tud repülni, tehát annak kívülről behatolásától kevésbé kell tartanunk.

Ha mindezeket az *óvintézkedéseket* pontosan évről-évre állandóan megtartjuk, nem kell félnünk attól, hogy gabonánk megférgekedik.

Ha mégis valamely figyelmünket elkerült mellékkörülmény, vagy akaratunkon kívül eső ok miatt a *zsizsik* vagy a *moly meglepte* volna gabonánkat, a baj továbbterjedésének útját a közvetkező eljárással vághatjuk el.

A zsizsikes gabonát megrostáljuk olyau szövetű rostával, amelyen a zsizsik áthull, de a gabona nem. A kirostált zsizsiket legjobb összeseperni és elégetni, vagy azonnal ba-

romfival feletelni. Mivel a megrostált gabonában még mindig lehet zsizsik, azt oly módon csaljuk ki abból hogy a gabonát kisebb garmadákba hányjuk s azokat zsákokkal, rongyokkal, pokrócokkal, jzhibőrös bundákkal vagy kenderkóccal betakarjuk, hogy a zavarás miatt menekülő zsizsik odahúzódjék, Később — mintegy 7—8 óra múlva — a pokrócot stbit óvatosan kivisszük a magtárból s alkalmas helyen kirázzuk. A gabonát újból átlapdtolván, az eljárást megismételjük s addig folytatjuk, amíg a gabona teljesen meg nem tisztul. Időközönként újból végezzük az egész műveletet, mert a gabonaszemek belsejébeu lárva, vagy bálalokban lappangó zsizsik csak később, teljes kifejlődés után buvik elő. Mindenesetre legjobb ezt tavasszal, majd júliusban és szeptemberben végezni, amikor a zsizsik rajzik.

A gabonamoly a gabonagarmadák tetején él. Sűrű szövedéket fonnak fehér hernyói. Ezt a szövedéket a garmada tetejéről hernyóstól leszedhetjük. Mivel a moly bálalokban tel el a magtár zúgaiban, repedéseiben, őszitől tavaszig kutassuk át e réseket s alkalmas éles szerszámmal, amelylyel a résekbe behatolhatunk zuzzuk agyon a bábokat.

Ez eljárásokat a legkisebb gazda is elvégezheti. Nagy magtárak is hasonlóképen kezelendők. Mindenesetre van radikálisabb eljárás is: a gázolás valamely mérges gázzal, az azonban költséges és körülményes s mivel külön gyakorlatot és szakismereteket kíván, csakis képesített szakemberrel, vegyész-mérnökkel végezhető.

Ahogy az élei minden vonatkozásában a tisztaság elsőrendű baj-elhárító, azonképen a magtári kezelésben is a zsizsik- és molyveszedelem elleni küzdelemnek egyik legfontosabb fegyvere. Legyünk tiszták mindig és mindenben!

A diószüret. Igen sok hibát szoktak elkövetni a diószüretnél. Rendesen a nagy, sűrűágas fákról leverik a diót rudakkal és botokkal. Az ilyen barbár eljárás pedig sok kárt okoz, pedig a nép közt olyan ostoba babona él, hogy minél jobban verik a diófát, annál jobban terem. Pedig azt mindenki láthatja, hogy csak az egy éves ágak végén terem a dió. Ha a gyümölcs bimbók őszel megsérülnek, 2—4 dió elvész a jövő termésből. A verés helyett rázni kell a fát, illetőleg a faágakat, ezt pedig egy ügyes és könnyű

mászó könnyen megleheti. Hosszú szedő ágat is, amelynek kampós vége van, lehet a diószedéshez használni; de ha a kampó vasból készült, azt ronggyal kell körülcsavarni, hogy a kéregbe ne hasiison, mert az ilyen seb üszögös lesz. Többször kell a fát megrázni, mert a dió nem érik meg mind egyszerre. A fa alján lévő fűveket le kell kaszálni és a lehullott leveleket elgereblyézni, hogy a lehullott diókat könnyebben megtalálhassák. A zöld héja könnyen leválik egy kis nyomás alatt: azon diókat, melyekről nem válik le a héj, néhány napig forró, napos helyen kell hevertetni, akkor könnyen lehámozható. Ha erőszakkal levejtik a zöld héjat, a dió megfeketedik és csunya lesz. A kifejtett diót legjobb a napon szárítani, ott alaposan megszárad és szép fehér színt nyer, de ha az idő nem kedvező vagy nincs olyan gyeperő, ahol a szárítást eszközölnék, akkor szellős padláson kell a diót tárolni és többször megforgatni, mielőtt zsákba töltlenék.

Porfűrdő a baromfiak részére.

Egy baromfiudvarban sem szabad elhanyagolni a kaparóhelyiségen kívül feltétlenül nélkülözhetetlen porfűrdőnek. Ha figyelembe vesszük, hogy a baromfi, különösen télen, olyan helyre jut, ahol száraz, poros földet talál, milyen szorgalmasan fürdik, könnyen következtethetjük, hogy mekkora szüksége van rá. Azért erre minden baromfiudvarban alkalmat kell adni. Ha ezt készítünk, föld helyett ajánlatosabb homokot alkalmazni, mert annak szemcséi sokkal élesebbek, könnyebben jutnak a tollak között bőrig. A por azonban — föld helyett — teljesen száraz legyen. Ha még, s ez igen ajánlatos, természetes égetett meszet keverünk hozzá, az elősködők kipisztításához nagy mértékben hozzá járulunk. Ez addig a baromfiak teljesítőképességének az alapfeltétele. A porfűrdő legjobban télen s esős időben álljon a baromfiak rendelkezésére olyan helyen, ahol az eső s a nedvesség ellen véde van. Hogy a porfűrdőt a baromfiak szét ne kapálhassák felül ládát használjunk, melynek mélysége tetszés szerinti lehet, a szélessége 15 cm, amiből 10 cm-ert a baromfiok por foglal el. A nagyméretű baromfiak számára a porfűrdő mérete legyen olyan, hogy egy-egy alkalommal 8—10 állat fürdőzhessen. A ládát a föld felületén kell elhelyezni. A ládát az eső ellen kell frissíteni. A tapasztalat igazolja, hogy a tyukházban télen a föld felületén lévő láda elhelyezése igen

hasznos. A fahamu nemcsak a tyuk testén ellensúlyozza az elősködőket, hanem a fürdés közben elporlódva minden repedésbe behatol s ott is irtja a férgeket.

P I A C

Gabona.

Külföldön tovább tart a szilárdulás. A magyar búzát különösen Csehország és Olaszország vásárolja nagy mértékben. Nálunk az összes gabonaneműek ára tovább lanyhult.

Állatárak

Kolozsvár. Az országos vásáron a felhajtás igen nagy volt, több mint 3000 darab. Belföldi vevő kevés volt, külföldi egyetlen egy sem. Délután 4 óráig mindössze 40 marhalevelet irtak át. Elkelt 16 bivalyfejőstehén a Regátba darabonként 10—12.000 lejért, továbbá néhány vágómarha igen nyomott áron. Prima vágómarháért per kilogramm 15—16 lejt csak, fejőstehén darabjéért 10—12.000 lejt, igásőrkör párja 20—25.000 lejt, növendékmarha per kg. 16—18, szópóborju 25—30 lejt per kg. elősúlyban.

Borárak.

Az óbor ára emelkedik. Az erdélyi bor általában kelendő lesz, mert a Regátban nem volt termés.

IPARI ROVAT.

Iparosok a gyergyói gyűlésen.

— Néhány őszinte megjegyzés egy cikkre. —

A Magyar Nép okt. 23-i számában dr. Veress Endre megállapítja, „hogy mikor minden oldalról a legnagyobb veszedelem fenyegeti iparunkat... és áldozatot nem kimélve kell harcolnunk ősi iparunk kulturájának megmentéséért, akkor kisiparosaink legnagyobb része csak egyesek munkája által kivívott sikerek eredményét várja összefont karokkal, de ő maga a közös munkától távol tartja magát.”

„A magyar iparososztály megszervezése, a kisipari hitel, az új ipartörvény, az iparosság sérelmei és kívánságai mind olyan fontos ügyek, hogy azok előadónak, ha elvállalták a feladat teljesítését, még az utolsó percben sem lett volna szabad elállani előadásuktól stb.” Így azután Deák, dr. Veress és Csibí urakra hárult a feladat, hogy megvédjék az iparos érdekeket, ami

mellesleg megjegyezve, Gyergyóban forgott a legkevesebb veszélyben.

Ha dr. Veress ur figyelemmel kísérte volna az erdélyi iparos mozgalmak utóbbi éveit, akkor ilyen tájékozatlanságra valló cikkel nem illetté a „Magyar Nép” olvasói előtt sem a kézműiparosság egyetemét, sem azokat az iparosokat, akik akár hívatottak, akár nem, de akaratukon kívül kerültek az iparos mozgalmak közponijába. Ha ezek az iparosok nem jelentek meg a Magyar Párt közgazdasági bizottságának gyergyói gyűlésén, nem jeleni azt, hogy nem végezték el azt a munkát, amit a kézműipari alosztály számára igen helyesen kijelölt dr. Veress Endre ur.

Ezideig én voltam ennek a kézműipari alosztálynak érdemtelen elnöke, nekem kellett volna a Magyar Pártban megszervezni a magyar iparos-ságot. Nagyon is érzem, hogy saját fogyatékos erőmmel és eszközeimmel képtelen vagyok eme nagy feladatnak megfelelni annál inkább, mert akaratomon kívül fekvő okok sokasága is akadályozza ezt a szervezkedést.

Ez a szervező munka azonban csak a választásoknál, a szavazatok szempontjából bir fontossággal, mert az iparosság mai szervezetségében is pontosan meg tud felelni mindazoknak a kötelezettségeknek, amelyeket a cikkíró számára megjelölt.

„Mint véleményező testület, közvetlen kapcsolatot tud teremteni a parlamenti csoporttal kisipari ügyeket érintő ügyekben, Előterjesztéssel és javaslatok alapján a parlamentben dolgozó csoportnak külső támogatást nyújt.” Helyesebben megjelöli a helyes irányt, amelyben a parlamenti csoport támogatást nyújthat a kisipar számára.

Végül hozzáteszi a cikkíró, hogy „csak összetartó közös munkával érhetünk el sikert, minket, kisebb-ségségi kézműiparosokat ért annyi sérelemben.” Tökéletes igazság. Meg is állapítja, hogy ezen úgy lehet segíteni, ha Kolozsvár központtal új alapon szervezik meg a kézműiparosságot.

Az urak azonban két dolgot elfelejtettek. Először azt, hogy két legfontosabb kérdés: az új egységes ipartörvény és a kisipari hitel kérdése oly égetően sürgős és fenyegetően közel lehetőségek, hogy ha az esetleg veszélyeztetett iparos érdekeket az erután megszervezendő kolozsvári központ irányítása alapján fogja a parlamenti csoport képviselni, régen befellegzett a mi iparosainknak és iparosiületeinknek,

mikorra abból a szervezkedésből komoly valóság lesz.

Másodszor, Erdély iparossága legelső szervezkedési kísérletét is Kolozsvár központtal kezdte meg. Munkaképtelen, halott intézmény lett belőle, pedig akkor még nem ütött rést rajta a minden áron való romanizálási törekvés.

Kolozsvár magyar iparossága ma egy széthullott, erősen töredék, amely játékszere pár jóhiszemű, de annál több rosszhiszemű román urnak, akik az iparostület erőszakos romanizálásával akarnak az iparosság hátlán felkapaszkodni az ugorka fára. Ha Kolozsvár magyar iparossága végre tudatára ébredne a saját lealázó helyzetének, ha felismerné az iparostületek országos szövetségének nagy fontosságát és védelmező erejét, ha továbbá felismerte volna azt a kétszínű játékot, amelyet saját iparostületének vezetősége ült az országos szövetséggel, amelyet csak azért hagyott faképnél, mert az nem hagyta magát olyan könnyen romanizálni, mint a 80—90 százalékában magyar kolozsvári iparostület, akkor a kolozsvári iparosság a szervezkedésnek legkönnyebb és legolcsóbb módját találhatná meg abban, hogy akár egyenként, akár szakszervezetekben belépne abba az *Országos Szövetségbe*, amely ma már magában foglal 56 iparostületet, több mint 40 ezer iparost, amelybe a legutóbbi nagyváradi országos közgyűlésen lépett be a sváb Eisenring, sok ezer kisebbségi iparos és kereskedő tagjával erősítve azt a szövetséget, amely óriási többségében magyar.

Ezen a lélekemelő gyűlésen, ahol 56 iparostület több, mint száz kiküldöttel képviseltette magát, hiába kerestük Kolozsvár kiküldöttéit. Pedig mindazok az iparosérdekű kérdések, amelyek nem a levegőből potyogtak a gyergyói naggyűlés tanácskozó asztalára, valamennyi ennek a szövetségnek a programjából való és a Gyergyóba küldött előterjesztések a Romániához csatolt területeken élő iparosságnak egyetemes akaratát fejezik ki. A Gyergyóban megjelent néhány iparos ezeken az előterjesztéseken csak azzal javíthat, ha azoknak megvalósítását a Magyar Pártban is szorgalmazza.

Mikor már Erdély és Bánság iparosságának olyan hatalmas, számban és tekintélyben egyre növekedő szervezete van, amelyben minden kérdésben a magyar iparosság szava bír döntő sullyal, akkor érthetetlen és csak a helyzet nem ismerésével

magyarázható meg, hogy más alapon kívánja dr. Veress ur a magyar iparosság megszervezését. Ez a szervezkedés mindaddig nem lehet teljes és sikeres, míg a Magyar Párt és a párt parlamenti csoportja nem adja bizonyítékot annak, hogy nemcsak szavazó tömeget lát az iparosságban, hanem szenvedő nemzet testvérét és a kisebbségi jogokért küzdő bajtársat, akinek érdekeiért szívesen vállalja a küzdelmet ott, ahova őket a Magyar Párt jelölte, de a magyar nép szavazata állította.

Készséggel elhiszem, hogy az iparosok tömeges jelenléte külsőségeiben a magyar egységet jobban kidomborította volna, de több haszonnal sem a Magyar Pártra, sem az iparos érdekekre nézve nem járt volna, ha ott még egy tucat szónok iratkozott volna fel. 56 iparostület kiküldöttel vitatták meg azokat a kérdéseket, amelyeknek megvitatására több idővel rendelkeztek és több ízben, Aradon és Váradon, mint Gyergyóban. Azoknak, akik olyan könnyű szerrel pálcát törnek azok felett az iparosok felett, akik nem mentek el Gyergyóba, két dolgot ajánlok figyelmükbe. Nem nagy jövedelmű gyárosoknak, hanem kezmuiparosoknak kellett volna Gyergyóba utazniok saját költségükön. Ez 3—4 napi munkaidő veszteségen kívül a határszéli igari gócpontokból számítva 3 ezer lei költség. Hány iparosnak áll módjában ezt azt áldozatot hozni?

Az iparos osztály nemcsak politikai nyomás alatt szenved, hanem óriási gazdasági nyomorúsággal küzd. Nem sok idő kell, hogy e nyomás alatt összeroppanjon. A Magyar Párt közgazdasági bizottsága a magyar pénzügyi intézetek jelentékeny részét is magában foglalja. Nem tudjuk elhinni, hogy ez a hatalmas közgazdasági faktor — ha akarna — nem tudna az iparosok megmentése érdekében valamit cselekedni. Nem várjuk a sült galambot, mi is megtesszük a magunkét, de támogatást, segítséget várunk, arról tudjuk meg, hogy ki az igaz ember, kit kövessünk.

Azt azonban jól teszik nagybecsült kolozsvári iparos testvéreink, ha megteszik a komoly szervezkedést, de ne azzal a szándékkal, hogy a meglévő is darabokra törjék, hanem, hogy azt erősítsék. *Legyen minden iparos egy táborban!* Ez a szövetség nem politikai szövetség, nem is politikai. Az iparosok fő követelése nem is politikai, hanem gazdaságiak. Ezért férünk meg va-

lamennyien egy szövetségben, bármely nemzet fiai vagyunk is.

Azok, akik tagjai vagyunk ennek a szövetségnek, tagjai lehetünk és vagyunk a Magyar Pártnak is. *A Magyar Párttól függ, hogy működésével magához kapcsoljon minden magyar iparost.*

(Nagyváradi). Szabó Károly.

Valuta jegyzések.

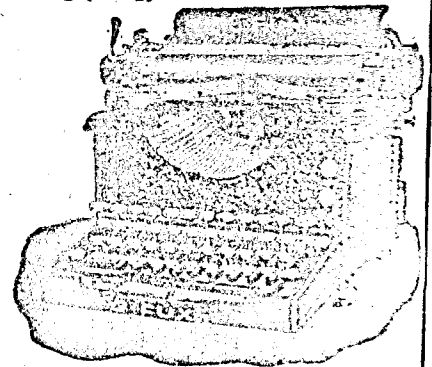
Kolozsvár, 1926. nov. 8-án.

1 dollár	— —	=	182—184	Lei
1 font sterling		=	890—893	"
1 svájci frank		=	35.50—35.70	"
1 francia frank		=	5.60—5.70	"
1 arany márká		=	44.25—44.50	"
1 lira	— —	=	7.90—8.00	"
1 cseh korona		=	5.54—5.56	"
1 dinár	— —	=	3.35—3.40	"
1 osztr. shilling		=	26.30—26.50	"
380 magyar kor.		=	1	"

Figyelem!

1927. évi gyönyörű könyvnap-tárunkat és külön falinaptárunkat teljesen díjtalanul november folyamán csak azok az előfizetőink kapják meg, akik addig előfizetésüket 1926. dec. 31-ig bezárólag egészen rendezték.

IRÓGÉPEK. Smith Premier Nr. 60. Remington. Underwood és Corona írógépek gyári árban kaphatók.

Gyári raktár amerikai és német írógép és sokszorosító kellékekből. Speciális javítóműhely az összes rendszerű gépek részére. Használt írógépekből nagy raktár.

Körmendy Mihály Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Maria (v. Deák F.-u) 25. Telefon 9—51. — Telefon 9—51.

MULATTATÓ

Élők—Halottak...

Istenem, milyen sokfélék vagyunk:
Ezernyi vágy fűt, kerget a gondunk,
Ameddig élünk
A százfelé ágazó úton
Süketen, vakon
Egyástól mind messzibb távolodunk.

Istenem, milyen egyformák leszünk,
Ha minden elért vágyat kiejtünk
Kapcsi kezünkből,
S a százfelől befutó úton
Szelid nyugalom
Ölébe érve mind el pihenünk...

Mael Ferenc.

Kolozsvár bevétele

Irta: Móra Ferenc

Bizony nem kis sor volt az, amikor annak idején Kolc várát elvették a némettől a Bethlen Gábor hadai. Háromszáz székely hárommennyi némettől. S nem kellett nekik érte egy puskát elsütni, egy kardot kirántani. Mindössze úgy körölgögték az erős kővárat, hogy léiek abból két álló hétig se be, se ki. Két hétig állták a dicsőséget szegény németek, de mikor az utolsó korpapogácsájuk is elfogyott, akkor megadták magukat. Kegyelemre, egy falat kenyérért.

Enke Gábornak hívták azt a fiatal hadnagyot, aki így kiéheztette Kolc várából az ellenséget. Lett is neki nagy becsülete a fejedelem előtt. Megtette kolc-vári kapitánynak s megparancsolta, hogy mindenféle kihirdessék a nevét Erdélyországban. Hadd vegyenek róla jó példát a székely népek.

Igy lett Benke Gábor nevezetes ember Erdély-szerte, még Kászonban is. Pedig a kászeni atyafiak addig csak egy híres embert ismertek: Csór Tamást. Az volt Kászonban a kisbíró és arról volt híres, hogy borotválkozni lehetne az eszével, olyan éles az.

Csór Tamás nagyon az orrába vette, hogy mindenkinek a száján a Benke Gábor neve forog.

— Ki fia, csikaja az a fattyu, hogy úgy fel vagytok vele? — kérdezte bosszusan a földieit.

— Hái, aki Kolc várát bevette.

— Bevette? Mivel vette be?

— Éhséggel.

— No, biz olcsón jutott hozzá. Hanem azért tisztetem az eszét annak a híresnek.

— Már miéért?

— Már azért, hogy azon az áron jobb vásárt is csinálhatott volna.

Csupa fül volt valamennyi kászeni székely.

— Hogy-hogy, Tamás bá?

— Ha már éhséggel hadakozik őkegyelme, inkább kincses Kolozsvárt vette volna be, mint azt a rongyos Kolc várát.

A kászeniaknak fülükig szaladt a szájuk álmélkodásukban.

— Hej, csak még sincs párja ész dolgában ennek a mi kisbíróknak nevenincstől nekeresdig!

Csór Tamás azonban már meg is bánja, hogy így felokosította a földieit. Hátha valamelyik ravasz kászeni csakugyan megpróbálja kincses Kolozsvárt éhséggel bevenni?

Nosza mindjárt nyakába is kerítette Csór Tamás a malaclópóját, vállára vette az üres tarisznyát s még azon éjszaka meglépett Kászonból. Mire ráhasadt a hajnal, akkorra már a hetedik határban járt. Ugyancsak a tenyerébe szedte a lábát, hogy utól ne érhessek a kisbíróvesztett kászeniak.

— Hová, atyali, olyan nagy léhvel-pléhvel? — kérdezték tőle a jövő-menő népek az úton.

Kevélyen mosolygott az öreg kisbíró.

— Megyek csuffá tenni Benke Gábert.

— Bajos lesz az, bátya.

— Beveszem Kolozsvárt.

— Kolozsvárt? Kitől?

— Hát a gazdájától.

— A gazdájától? Kinek?

— Hát magamnak.

— Magának? Mivel!

— Éhséggel.

Nevettek az emberek, de bosszankodtak is, s volt aki rá is suhintott a Csór Tamás szürére, hogy nem resteli az eszét jártatni ilyen szép kopasz ember létére?

Csór Tamást azonban semmi ki nem verte a szándékából.

— Majd esz még benneketek az irigység, — nevetett a szeme, míg Kolozsvár kőkapujáig nem ért.

Ott leleküdt a küszöbre olyan elszántan, mintha fel sem akarna többet kelni.

Első nap észre sem vették, hanem másnap már kivallatták az órállók.

— Mi szándékkal lopod itt a napot, te szegény jámbor?

— Majd megjutjátok, — kacintott Csór Tamás.

Már akkor nagyon korgott a gyomra a kétnapos koplalástól.

Harmadik napon fülébe ment az eset a kolozsvári főbírónak. Kiballagot Csór Tamáshoz, aki már akkor se holt, se eleven nem volt az éhségtől: mondaná meg, miéri éhezteti magát hatalra?

— Kegyelmednek már csak elmondom, mint hivatalbeli társamnak — nyögött Csór Tamás.

A kolozsvári főbíró nagyon kimeresztette a szemét.

— Én volnék neked hivatalbeli társad, te ügye fogyott?

— No igen, kegyelmed főbíró Kolozsváron, én meg főbíró vagyok Kászonban. De lett volna én belőlem olyan ur, hogy kegyelmed is úgy nézett volna rám föl, mint kiskutya a holdvilágra, csak az a kár, hogy nem győzöm tovább a koplalást. Mákosuccse, bevettem volna másképp éhséggel Kolozsvárt.

Elszaladt a kolozsvári főbíró, meg sem állt, míg be nem jutott a fejedelemhez, lélekzetet sem vett, míg el nem mondta neki, micsoda nagy ellensége támadt Kolozsvárnak.

A fejedelem elnevelte magát:

— Már azt a csudát magunk is megnézzük. Hanem jöjjön velünk három elemőzslás kukta: hátha megbékél velünk az a kutyahitű kászeni ember.

Kékült-zöldült már éllen szomjan szegény kutyahitű ember a nagy éhségtől, mire a fejedelem megér-

kezett. Arra a kérdésre is csak integetéssel tudott felelni, hogy harapna-e valami jót.

— Nosza, kukták, ketten tartásatok ezt a jó embert, egy pedig rakja a szájába a bélést — parancsolta a fejedelem.

De erre már mégis meg tudott szólalni Csór Tamás:

— Jobb lesz, nagyságos uram, ha inkább csak egyen tartanak és ketten rakják a számba a harapni-valót.

Olyan jóízűt kacagott a fejedelem, hogy a könnye is csorgott bele. S nagy jókedvében mindjárt ott fogta kolozsvári kisbírónak Csór Tamást, aki így mégis csak bevette Kolozsvárt.

Apróságok — Adomák

Őszinteség.

— Flam, ez a bor, amit nekem adtál, nagyon fiatalnak látszik — szólt egy ur a pincérhez.

— Éppen azért adtam Önnek — mondja a pincér. — A bor még fiatal, mert a gazdámnak még nem volt ideje megkeresztelni.

A rátótiak.

Rátót egy veszprémmegyei község. Lakóiról sok különös történetet mesélnek, azok közül való az alábbi is. A rátótiak fuvarban jártak s egyikük a nagy iszapban elakadt. Körülseregelve tanácskoztak a kivontatáson. Egy része előre, másika hátra kívánta vonatni a szekeret s a heves vita után sem engedvén egymásnak, mind a két fél önfeje után fogta be lovait. Puffogott az ostor nyél, görnyedtek a lovak mind elől, mind hátul, pergett a káromlás mindenfelől s a szekér röcsegett, de nem mozdult. A sikertelen erővesztés forralta az epét a felekben, egymást vádolgatták, már a verekedés is majdnem kitört, mikor egy okosabb utas ért hozzájuk s fejét csóválva így szólt:

— Atyafiak! részegek vagytok? vagy bolondgombát ettetek? Egyfelé vontassátok, ne egymás ellen! Így szekerek törlik, lovakat döglük, időtök vész s még utoljára össze is verekedtek!

TANÁCSADÓ.

(Aoh az olvasóink, akik valamely fontos ügyről ebben a rovatban óhajtanak felvilágosítást kapni, tudakozódó-költség fejében levelükhöz mellékeljenek 10 L-t. Levelüket ugyanis bélyeges válaszborítékkal el látva mindig megküldjük egy megfelelő szakértő munkatársunknak, s erre a hettős postaköltségre szükséges a 10 Leu.)

W. G. Belényes. A szőlő műtrágyázására általában 200—300 kg-nyl szuperfoszfátot szoktak fölhasználni kat. holdanként.

P. B.

B. A. Szelecske. Az almabor készítése. Az almabor készítésére lendesen azt az almát használják föl, amely mint csemegegyümölcs nem értékesíthető. Ilyen az apróbb és a

hibás alma. De az ne legyen rothadt, mert az ilyen alma elrontja a bort. A hullott és a másorendű almát előbb összezúzzuk az almazúzóval, azután 10—12 órán át állni hagyjuk. 12 órai állás után a szőlőprésen kinyomjuk az összezúzott almából a mustot. A kinyomott mustot hordóba töltjük és a pincében úgy kezeljük, mint a rendes bort. Az almabor készítéséhez csak tiszta almát szabad használni, a sárosat előbb meg kell tisztítani a sártól, mielőtt az a zúzóba tennék. Az alma közé körtét is tehetünk, mint ahogyan körtéből külön is szoktak bort készíteni. A kinyomott mustot kikénevezett hordóba töltik és 18° C-nyl hőmérsékű pincébe teszik, ahol a must megérjed. Az erjedés 5—6 hét alatt befejeződik. A jó almabor 5—6% szeszt tartalmaz és 4—5 évlg eltartható. Az almabor jósága az alma minőségétől függ, amelyből az készült. Minél érettebb és finomabb zamatu almából készült a bor, annál jobb az.

P. B.

Kneipp Sebestyén „Vizkurám” című könyvéhez külön növényatlaszt adott ki, amelyben a Vizkurám című könyvében említett növények gyógyítási használatát ismerteti. Ebben az atlaszban csak háromféle olajról van szó. Elsősorban a mandula-olajat ajánlja különböző bajok ellen és azt mondja, hogy akinek nincsen mandula-olaja, az használhat faolajat is, vagy ha az sincs, akkor vehet tiszta repceolajat.

P. B.

Ha tanácskérő levelére sokáig nem kap választ, sziveskedjék kérdését — most már 10 L nélkül — másodsor is megküldeni, hogy egy másik szakértő munkatársunknak is kiad-hassuk, miután az első nem adott választ.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. B. és S. I. Apa, K. J. és Sz. L. Marosludas, T. M. és id. T. D. M. Székelyvarság, G. M., G. M. és G. Gy. Árapatak, K. J.-né, N. E., V. S. és K. J. Nagysármás, P. M. Temesvár, G. G. és Sz. F. Ülke, B. M. Maroskeresztur, Sz. F. Alvinc, V. P. és K. Z. Vulkán, H. J. és J. J. Radnót, H. B. és D. Gy. Vízce, K. S. P., K. L., Sz. K. és M. L. Tótl.

Itt felsoroltak az új előfizetőkért, lelkes és önzetlen támogatásukért fogadják mély tiszteletünket, hálaikat és köszönetünket, bizalommal kérjük és várjuk további eredményes támogatásukat.

M. M. Nagydoba. Előf. rendben f. év XII. 31-ig. — S. I. Apa. Rendben 1927. V. 15-ig üdvözet. — B. A. Vizakna. Egyik lap beszíntetve előfizetése 1926. XII. 31-ig van rendezve. — B. J. Palotailva. A 90 Leu beérkezett, rendben 1926 XII. 31-ig. — Taub főzsda. Nagykaroly. L. L. és T. S. X. 15-től, illetve XI. 1-től kezdve kapják a lapot. — V. B. J. Zentelke. A pénz ide nem érkezett be s így előf. csak VII. 1-ig van rendezve. Kérjük értesítését, hogy mikor küldte el a 100 Leut. — Sz. M. Székelyszenterzsébet. 160 Leu beérkezett, rend-

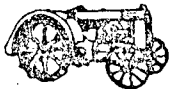
ben 1926 XII. 31-ig. — D. G. Petrozsény. 160 Leu bejött, előf. rendben 1927 VII. 1-ig üdvözet. — M. P. Petrozsény. Előf. rendben 1927 II. 15-ig. — M. S. Magyarrégén. Rendben 1926 XII. 31-ig. — Sz. J. Csik-taplóca. A Reg. Marla 9 szám alatt Finkler Irógépkeresk, Kozák és Sámson bórkeresk, és Kristály ruhatisztító üzetek vannak. — D. L. Bodok. Előf. rendben 1926 XII. 31-ig. — L. J. Temesbuttyán. 1926 XII. 31-ig még 40 Leu hátraléka van. — G. S. Mádéfalva. A beküldött 140 Leuból 70 Leu az ön javára és 70 Leu F. F. részére lett könyvelve, az előfizetés evvel csak 1926 VIII. 1-ig lett kifizetve. Tehát év végéig esedékes még 83 Leu. — Á. M., K. M., Cs. A., Cs. J. és K. J. Nyárádgálfalva. Előf. rendben 1926 XII. 31-ig, üdvözet. — V. B. Árkos. A pénz beérkezett, előf. az ön által jelzett időre rendben. — F. J. Székelyabod. Figyelmességét köszönjük s kérjük, hogy írásaival továbbra is keressen fel. — M. F. Fekete-gyarmat. A lapot megindítottuk. A naptárt jövő hónapban közöljük. — Bágyon. Értesítjük előfizetőinket, hogy az előfizetési díjak felvételével Máthé Sándor unió, kántorantitót urat bíztuk meg. — K. L. Székelyudvarhely. A beküldött nyugta alapján elismerjük az előfizetést 1927 VII. 15-ig, habár a pénzt nem kaptuk még meg, mert ügyünk nem küldte el. Naptárt a jövő hónapban küldjük. — M. L. Karánsebes. 300 Leu bejött, rendben 1926 XII. 31-ig. A fla felvételére vonatkozólag írtunk a nagyenyedi kollégiumba, választ onnan kapja meg. — B. D. Dicsőszentmárton. A 160 Leu beérkezett, a lap rendezés meg. — Özv. B. L.-né és özv. K. J.-né Torda. A 60—60 Leu beérkezett, rendben 1926 XII. 31-ig. A naptár december hóban lesz kész. — S. M. Szamoskrassó. A 2880 Leu beérkezett, az előf. a jelzett kimutatása szerint rendben. Üdvözet és köszönet. — G. I. Hillib. Előf. rendben 1926 XII. 31-ig. — G. T. Homoródszentmárton. 130 Leu bejött, rendben 1926 XII. 31-ig. — K. P. Kolozsboózs. Előf. rendben 1926 XII. 31-ig. A naptárak december hóban lesznek szétküldve. — S. S. Déva. A 130 Leu bejött, előf. rendben 1927 III. 1-ig. Üdvözet. —

Apróhirdetések.

Apróhirdetések tarifája: Minden szó 5, vastagabb betűvel 10 L. Legkisebb hirdetés 60 L., állást keresők részére 20 szög 50 L. Előfizetőknek minden szó 4, vastagabb betűvel 8 L. Az apróhirdetési díj előre beküldendő.

Cipészek szaklapja megrendelhető Babos Károlynál, Cluj—Kolozsvár, Str. Pata 87. szám.

Dés közelében 36 hold prima szántó Szamos és főországút között, Szamoson vízmalommal, község közepén 3 szobás házzal, kis erdővel eladó. Érdeklődni Bene ügyvédnél! Dej.

Tánsásszijjal
felszerelve,
mint álló
erőforrás is
felhasználható.

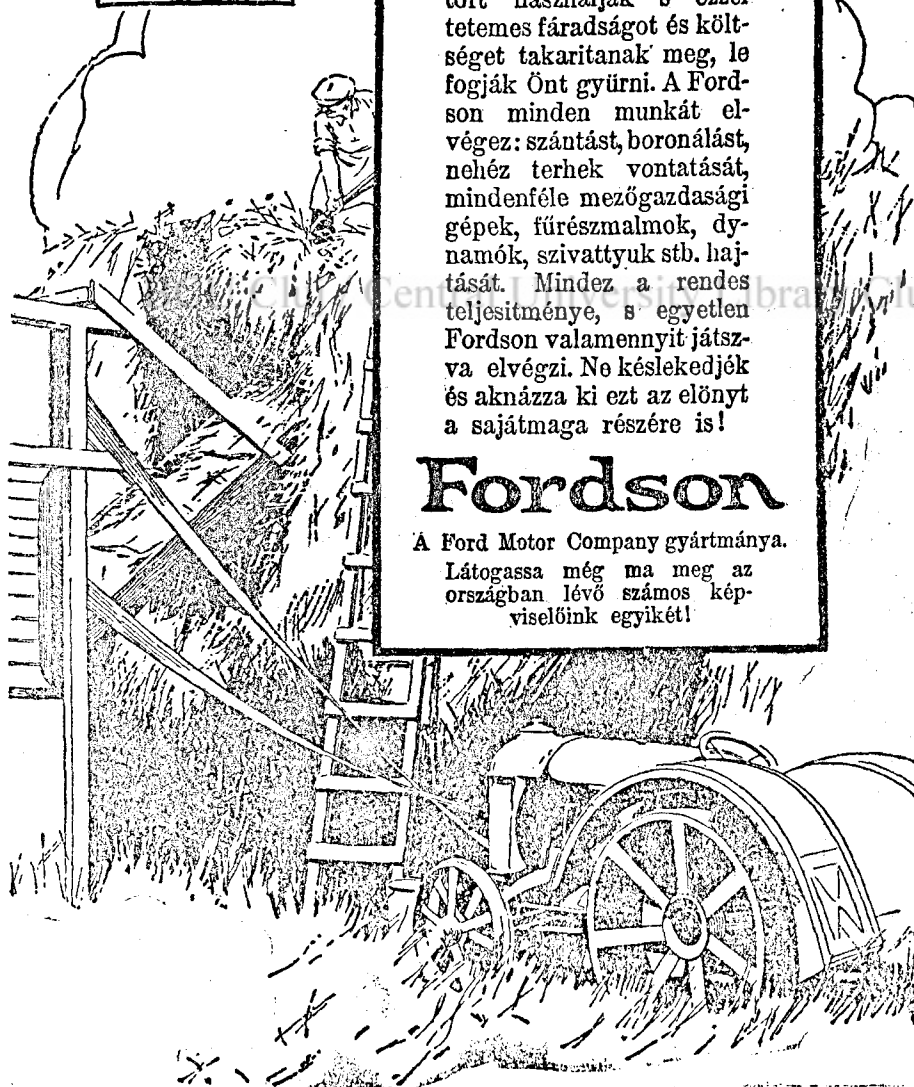
A Fordson minden munkát elvégez

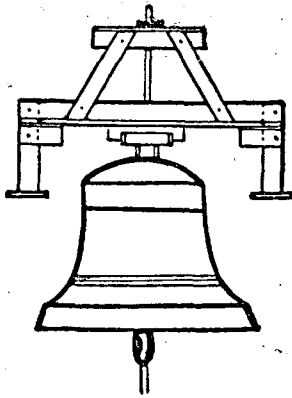
Ha komolyan teszi fel a kérdést, hogy akar-e a korral haladni, avagy vissza akar-e maradni, úgy egészen bizonyos, hogy a haladás mellett fog dönteni. Különböző versenybírói, akik a Fordson-traktort használják s ezzel tetemes fáradságot és költséget takarítanak meg, le fogják Önt gyűrti. A Fordson minden munkát elvégez: szántást, boronálást, nehéz terhek vontatását, mindenféle mezőgazdasági gépek, fűrészmalomok, dinamók, szivattyúk stb. hajtását. Mindez a rendes teljesítménye, s egyetlen Fordson valamennyit játszva elvégzi. Ne késlekedjék és aknázza ki ezt az előnyt a saját maga részére is!

Fordson

A Ford Motor Company gyártmánya.

Látogassa meg ma meg az országban lévő számos képviselőink egyikét!

HARANGOK

kiválóan erős, garantált szép cse-
gésű és előre megállapított hanggal,
legkedvezőbb feltételekkel

KLEIN OSZKÁR K.

Cugir (Kudzsir) Jud. Hunedoara
harangöntődjében készülnek.

30 évi jótállás. — A cég veszélyére bár-
mentesen szállítva. Számtalan elismerő nyilatkozat. Kérjen árajánlatot.

A „MAGYAR NÉP” október 30-iki számában megjelent
„Előfizetési felhívás”-ra hivatkozva

közljük, hogy

Gróf Teleki Arvéd nagy műve

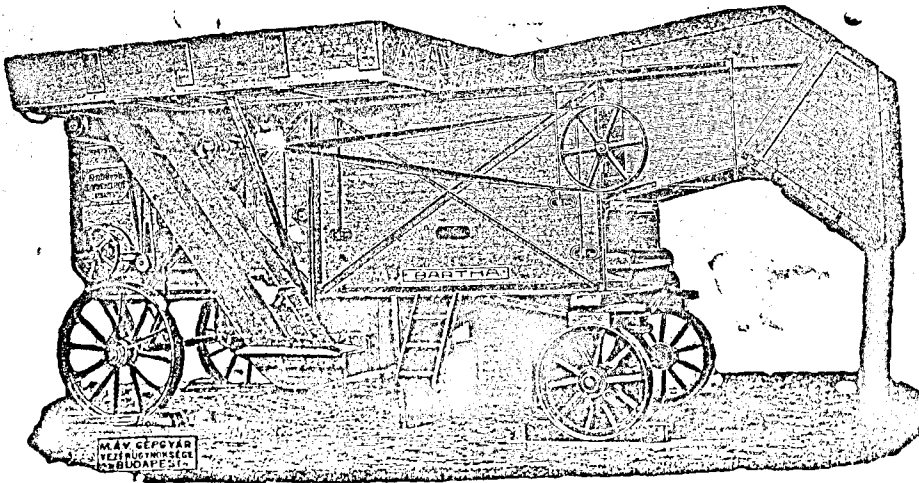
„Növények hasznáról”

illusztrálva Gróf Teleki Ralph művészi rajzaival,
mely minden termelt növényünk sajátosságainak kiismerésében megsegít
s így az eredményesebb többtermelésre útmutatás, könyvkereskedésben
480 Leiért, előfizetési árkép 270 Leiért lesz kapható. Aki 2 példányért
540 Leit beküld, egy harmadik tiszteletpéldányt kap ingyen.

Az előfizetési díj postautalványon és egyidejűleg levelezőlap érte-
sítés küldendő Gróf Teleki Arvédnek Cluj, C. Dorobantilor 118.
Az előfizetési határidő lejár december elsején.

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R. T.

Megérkeztek a legújabb típusu Máv. cséplők.

==== Mielőtt vásárlásra határozná magát, tekintse meg azokat. ====
Elvánatra Fordson traktorral, petroleum v. nyersolaj lokomobilokkal párosítom.
BARTHA ÁRPÁD géposztálya, S.-szentgyörgy-Sft. Gheorghe.

Minden magyar
ember olvassa

az **UJSÁG**-ot

a legfrissebb, legjobban érte-
sült, legolcsóbb napilapot,
mely a magyar egyházak és a
Magyar Párt céljait leghűbben
szolgálja. — Egész évre 900 lei,
fél évre 460 lei, negyed évre
240 lei. Egyes szám ára 4 lei.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Ma-
ria (v. Deák Ferenc-ucca) 35. szám.

Eladó

szabad kézből jói jö-
vedelmező 5 járatu

vizi malom

12 hold földdel
és saját villanyteleppel.

Közelebbit

ELERES hirdetési irodában
Braşov, Str. Portii 32.

ELLENZÉK

az erdélyi magyarság legrégebb,
legélénkebb, legelterjedtebb
napilapja. — Ennél fogva mint hír-
detési organum is nélkülözhetetlen.

ELŐFIZETÉS:

egy hónapra 100, negyedévre 270,
félévre 520, egész évre 1000 Leu.

ELLENZÉK

szerkesztősége: kiadóhivatala:
Str. I. Bratianu Str. Iuliu Maniu
Király-ucca 22. Szentgyház-u, 1.

CLUJ—KOLOZSVÁR.

A szerkesztésért felel:
GYALLAY DOMOKOS

A kiadásért felel:
PETRES KÁLMÁN

Kiadóhivatal (székhely)